

Läsa
och
samtala
om
svåra
ämnen

Vi är...

Innehåll

Vad säger Lgr 22?

Vad är svåra ämnen?

Val av text

Organisera för samtal

Några exempel från klassrummet

Annas boktips

Samtal och frågor att fundera över

Ur läroplanen

“Skolan ska **främja förståelse** för andra människor och förmåga till **inlevelse**. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska **aktivt motverkas**. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och **bemötas med kunskap och aktiva insatser**.”

“Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att **förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar**. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som verkar där.”(Lgr 22, kapitel 1)

**Skapa en öppen och respektfull dialog i
undervisningen**

Sexualitet
Religion
Flykt samtycke
HBQT+
Krig
Mobbnin
Heder
Mobbning
Förtryck
Döden

Vad är svåra ämnen?

Det beror på vilken grupp du arbetar med
och elevernas erfarenheter

- du känner din grupp!

När böcker får vara underlag för samtal behöver ingen känna sig utlämnad eller tvungen att ta exempel ur sitt eget liv. /Anna Ahlund

Speglar och fönster

Faran med en enda berättelse

A single story creates stereotypes and the problem with stereotypes is not that they are untrue, but incomplete. That makes a single story the only story

Chimamanda Ngozi Adichie

Organisera för textsamtal?

- (1) vad du ska göra innan
ni börjar läsa
- (2) vad du och eleverna
ska göra medan ni
läser
- (3) vad ni ska göra när ni
läst klart

(Gibbons 2018)

- förmågan till kritiskt tänkande
- empatisk förmåga
- förståelse för andras erfarenheter
- förståelse för andras situation.

Samtalsregler:

- alla elever har rätt att uttrycka sin åsikt
- alla elever har ansvar för att lyssna respektfullt
- ingen elev ska ge kränkande kommentarer till någon annan.

Hur kan lärare agera när det som sägs i klassrummet krockar med skolans värdegrund?

Empatisk nyfikenhet

1. Hjälpa eleven att förstå sig själva.
2. Uppmuntra eleven att utveckla en komplex förståelse av världen.
3. Stödja elevens förmåga att kommunicera på ett sådant sätt att eleven blir förstodd så som eleven själv önskar.

Exempel från våra klassrum

Noveller

Var det sant?

Hur hade vi gjort?

Och hur kändes min tunga? Var den lika mjuk som hennes? Eller som en hal snigel? Tänk om hon tyckte att den var äcklig. Den kändes asslemmig nu när jag kände på den med fingrarna. Och tänk om jag hade haft sur andedräkt, om jag hade luktat som fysikfröken.

Noveller

“Skejtarhoror”

*Jag menar, boken är ju skriven från ett perspektiv som lika gärna kunde vara **raka motsatsen till mig**, men de andra karaktärerna var också som från en annan värld /... / För mig var boken som en dokumentär **om en grannplanet**. Jag förstod ingenting annat än orden som stod i dokumentet. Jag är inte på sociala medier, jag hänger inte mycket med vänner, jag har aldrig varit kär, aldrig haft sex, jag har aldrig tvivlat om min sexualitet, jag hänger inte med skejtare och...*

*Min reflektion på denna novellen var först bara **wow**. Jag både känner och tycker att den här novellen bara fastnar. Den är så realistisk eftersom att de pratar just om tonårsliv och hur de hanterar det. Jag blev väldigt fast i denna novell för att någonstans i texten **kände jag igen mig** på något sätt.*

Dikter

- en dörr in...

Vi läser

Vi tolkar

Vi skriver

Vi samtalar

...med lite speciella samtalsregler

Nu föds ett barn

Nu föds ett barn
och nu
och nu
En stund på jorden
föddes du
Och någon andas
sista gången
varje stund
Nu andas någon
inte mer
och någon ser
för sista gången
nattens gråmoln brista
Varenda dag
är alltid första dagen
och den sista
Barbro Lindgren

Var inte rädd för mörkret

Var inte rädd för mörkret,
ty ljuset vilar där.
Vi se ju inga stjärnor,
där intet mörker är.

I ljusa irirsringen
du bär en mörk pupill
ty mörkt är allt, som ljuset
med bävan längtar till.

Var inte rädd för mörkret,
ty ljuset vilar där,
var inte rädd för mörkret
som ljusets hjärta bär.

Erik Blomberg

Säg till om jag stör,
sa han när han steg in,
så går jag meddetsamma.

Du inte bara stör,
svarade jag,
du rubbar hela min existens.
Välkommen!
Eeva Kalpi

Från en stygg flicka

Jag hoppas du inte alls har det bra.
Jag hoppas du ligger vaken som jag
och känner dig lustigt glad och rörd
och yr och ängslig och mycket störd.

Och rätt som det är så får du brått
att lägga dig rätt för att sova gott,
Jag hoppas det dröjer en liten stund...
Jag hoppas du inte får en blund!
Karin Boye

Du har tappat ditt ord

Du har tappat ditt ord och din papperslapp,
du barfotabarn i livet.
Så sitter du åter på handlarns trapp
och gråter så övergivet.

Vad var det för ord - var det långt eller kort,
var det väl eller illa skrivet
Tänk efter nu - förrn vi föser dig bort
du barfotabarn i livet.
Nils Ferlin

Han var femton år
och sköt sig själv
med gevär
femton år
och galen av olycka
och ändå fick han
så mycket coca-cola han ville ha
ha
och hamburgare och pommes
frites
och pengar
om han bara sagt till
kunde han fått mer
Så sköt han sig själv
med gevär
han var femton år och galen
av olycka
Ragnwei Axellie

Dikter

Legend

En flicka i vår gård blev sjuk och dog.
Hon lekte för sig själv och ingen tog
notis om henne, medan hon fanns till.
Hon grät så fort och skälldes lipesill.
När hon var död, så fick vi andra lov
att se hur fint hon i sin kista sov.
Hon skulle bort, vi tänkte knappt på vart;
vi hade på den tiden intet klart
begrepp om vad det innebär att dö.
Vi skulle bara in och ta adjö.
Fast syskonen vid kistan stod med gråt
i halsen, såg man hur de gladdes åt
att vara släkt med en som var så fin.
De skulle sedan ha konfekt och vin
till ära för den döda som var klädd
i vitt och hade blommor kring sin bädd.
Hon hade inte växt och blivit stor,
men skulle ändå lämna far och mor.
Det märktes tydligt att på något sätt
en underbar förändring hade skett.
Vi som ibland gjort narr av henne fräckt
stod gripna av förvåning och respekt
och kände på oss, att hon var förmer
än något annat barn i vårt kvarter.

HJALMAR GULLBERG

legend -en -er • en känd historia
eller person där man har hittat
på lite extra för att göra det
extra fantastiskt
ta notis tar tog tagit • bry sig
om
lipesill -en -ar • säger man för
att mobba den som gråter
gladdes • var glad
konfekt -en • fint godis
göra narr av gör gjorde gjort •
förlöjliga, håna
förmer • värd mer, finare
kvarter -et -en • bostadsområde

Världens gång

Havet välte, stormen ven,
vågorna rullade asklikt grå.
"En man är vräkt över bord, kapten!"
Jaså.

"Ännu kan ni rädda hans liv, kapten!"
Havet välte, stormen ven.
"Ännu kan en lina den arme nå!"
Jaså.

Vågarna rullade asklikt grå.
"Nu sjönk han, nu syns han ej mer, kapten!"
Jaså.
Havet välte, stormen ven.

GUSTAF FRÖDING

Hemlighetsdikt

Skriv en hemlighetsdikt.
Varannan rad består av texten
“Det är en hemlighet” och
varannan rad skriver du själv.
Släpp loss din fantasi och hitta
på. Eller berätta något som
verkligen är en hemlighet.

Du får använda fler rader om du
vill.

Det är en hemlighet

Det är en hemlighet

Det är en hemlighet

Vi har särskilda regler
när vi skriver dikter.
Om det står ett kryss
högst upp i högra
hörnet får bara de två
lärarna i svenska/sva
läsa dikten
- ingen annan!

Har du något
som du
verkligen velat
göra, men inte
vågat göra?

Jag önskar att jag vågade_____

Jag önskar att jag vågade_____

Jag önskar att jag vågade_____

Jag önskar att jag vågade_____

Imorgon ska jag_____

Några elevdikter

Det är en hemlighet
Jag kan bli osynlig
Det är en hemlighet
Jag kan teleportera mig
Det är en hemlighet
Jag kan vända mig ut och in

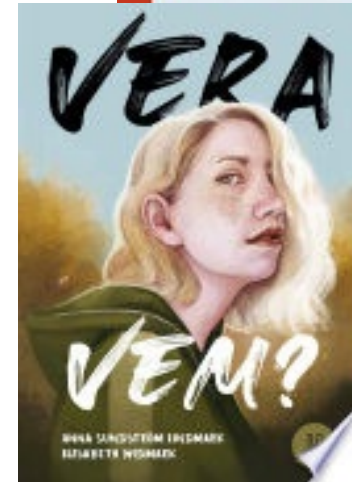
Det är en hemlighet
men jag är rädd för det jag aldrig provat
Det är en hemlighet
men jag är rädd för det jag inte kan
Det är en hemlighet
men jag är rädd för saker som inte finns
Det är en hemlighet
men tillsammans vet jag att vi kan

Det är en hemlighet
killen som sitter där på marken
Det är en hemlighet
han som bara vill få en bit att äta
Det är en hemlighet
han som ingen ser längre

Det är en hemlighet
Jag inte fick berätta
Det är en hemlighet
Jag svor en ed
Det är en hemlighet
Allting har sitt slut
Det är en hemlighet
Det tog år att köpa och bara
sekunder att förlora
Det var en hemlighet
Ditt förtroende för mig har nått
sitt slut

Varför blev hon osynlig?
Hur slutade hon vara osynlig?
Hjälpte mumimammans
hemliga dryck?
Vad hände när Ninni blev arg?
Varför skrev författaren den här
boken?
Kan man känna sig osynlig
ibland?
Hur känns det då?
Kan man hjälpa någon som inte
vill vara osynlig längre?

Bokcirkel Undantagstillstånd (krig)

Kontext

Ämnesövergripande

Litteratur

- **en** människas upplevelse
- vem är ond och god?
- blicken kan ändras, det svart-vita får gråskala

Bokcirkel Undantagstillstånd (krig)

Diskussionsledare	leder mötet, förbereder diskussionsfrågor
Sammanfattare	sammanfattar det lästa avsnittet (skriftligt, läser upp)
Persongranskare runtomkring	personbeskrivning av karaktär - inuti, utanpå,
Illustratör	gör en illustration och förklarar sin tanke
Ordletare	samlar 20 ord, gör en ordlek

Elevexempel

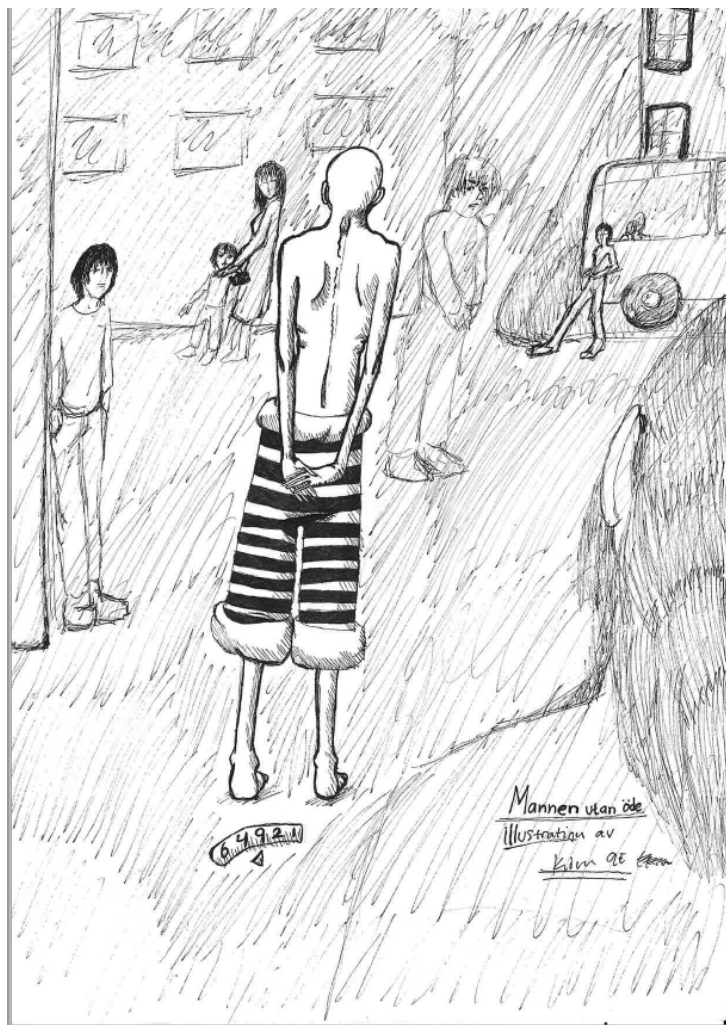
Brunos mamma bråkar med Brunos pappa. Vad handlar bråket om?

Tycker ni att hon gjorde rätt som tog hem barnen? Tror ni att hon gjorde allt hon kunnat för sig själv och barnen?

Bruno försvinner och kommer aldrig tillbaka. Vad tror ni hände?

“Jag vill veta hur det är med stängslet”, sa han bestämt, och beslöt sig för att detta var det viktigaste att börja med. “Jag vill veta varför det finns där.”

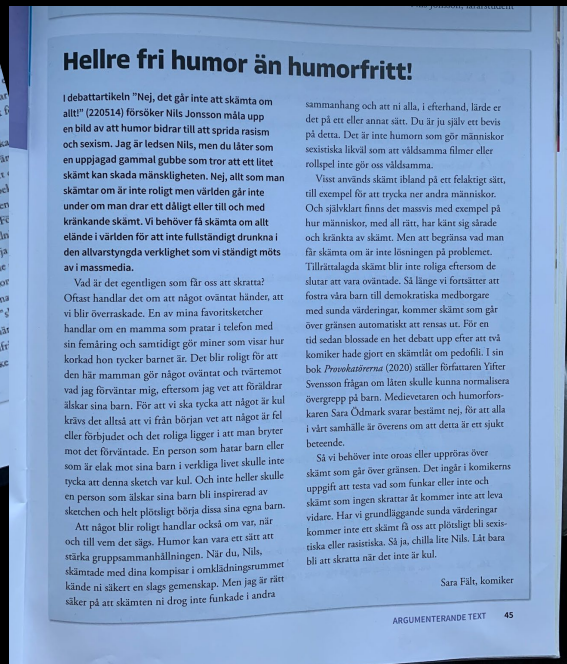
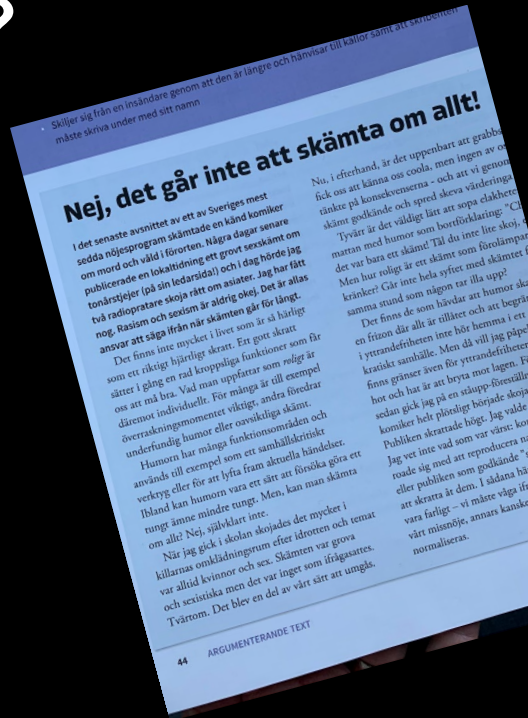
Fråga: Varför hade ingen berättat för Bruno vad hans pappa “jobbar” med innan Gretel gjorde det tror du?

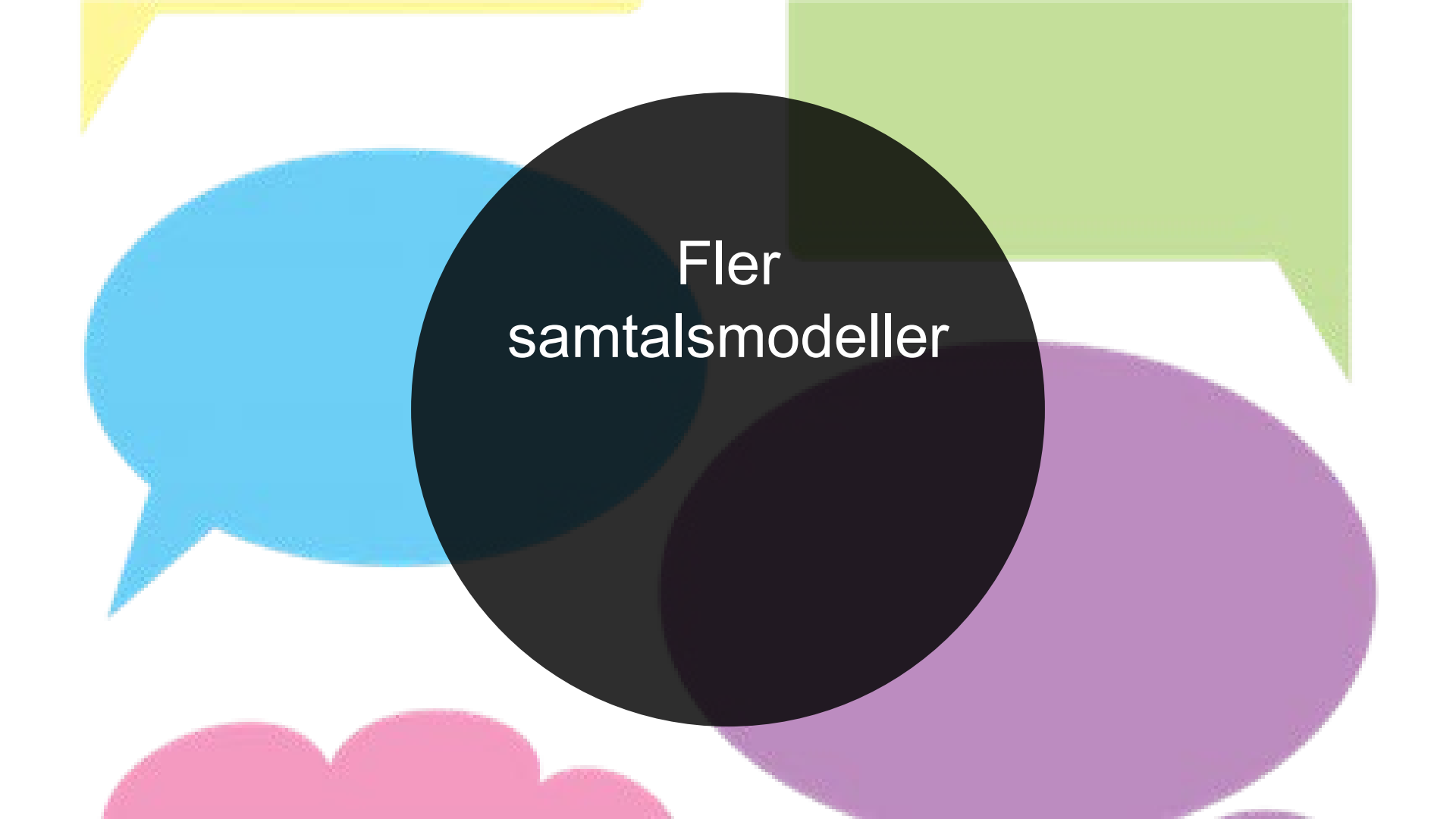

För eller emot?

Olika roller

Hitta argument

The background features several overlapping speech bubbles in light blue, light green, and light purple. A large, dark grey circle is centered on the page, containing the text. The overall style is modern and minimalist.

Fler samtalsmodeller

Infoga kommentar här

Infoga
kommentar
här

Det tysta samtalet

Infoga kommentar här

Infoga
kommentar
här

Infoga kommentar här

Infoga kommentar här

Infoga kommentar här

Infoga kommentar här

Infoga kommentar här

Infoga kommentar här

Samtalsmodeller

Här hittar du sju olika samtalsmodeller som kan göra era diskussioner varierade och bidra till att alla kommer till tals. Samtalsmodellerna går att anpassa så att de kan användas även när era samtal sker digitalt.

Allas frågor

Visa ▼

Citat

Visa ▼

Diskussionskedja

Visa ▼

En är i fokus

Visa ▼

Nyckelord

Visa ▼

Ringarna

Visa ▼

Rundor

Visa ▼

Leda diskussion

Delta själv i diskussionen

Se till att alla får komma till tals

Se till att gruppen håller sig till ämnet

5-7 min

Se till att tiden hålls

Sammanfatta diskussionen

Ställ frågor och följdfrågor

Framför egna åsikter

Formulera och bemöt argument

Delta i diskussionen

Bygg vidare på vad kompisens sagt

Ge konkreta exempel

Jämför med egna upplevelser

Vidga ditt resonemang

Tankekarta - förberedelse

Sammanfatta kortfattat
Anteckna stödord

Vad handlar det om?

Anteckna synpunkter,
tankar och åsikter'

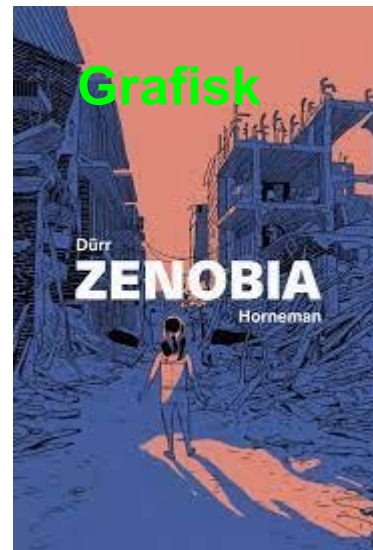
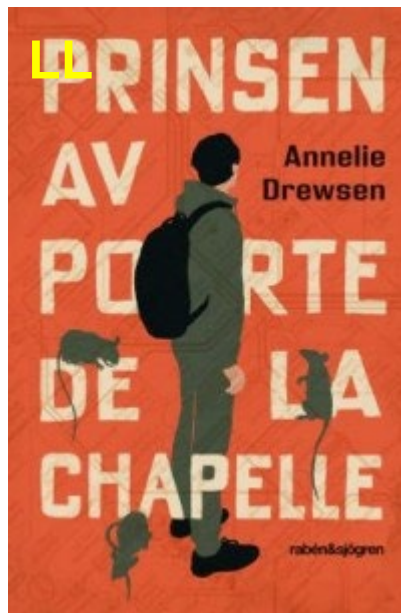
Formulera frågor som du
tycker är värdefulla att
lyfta fram /diskutera

Annas boktips

Flykt

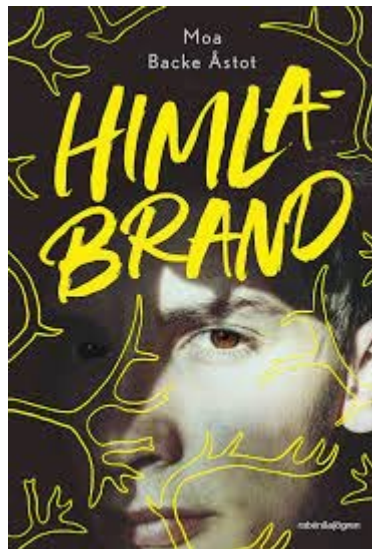
“Jag tänker på havets botten. Det är en gravplats utan minnesmärken” - ur Gå bara

Serie

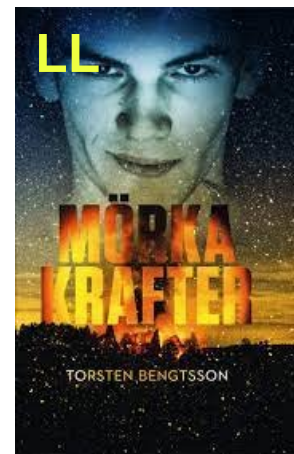
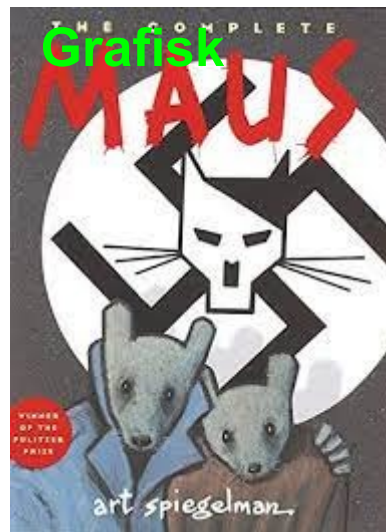
Två världar som krockar - heder, normer mm

“Den här är boken jag önskar fanns när jag växte upp. Jag hoppas att den kan hjälpa andra som befinner sig i liknande situationer” - Elaf Ali

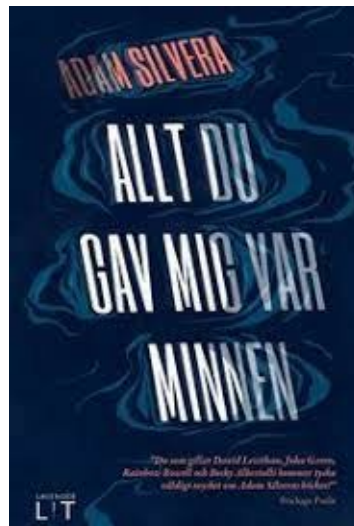
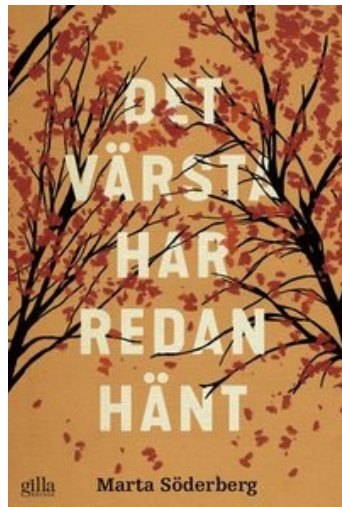
Fördomar - förtryck och rasism

"Ingen har rätten att säga åt dig hur du som svart ska reagera mot rasism"
- ur *En svart flickas handbok*

Om döden, sorg - och så mycket mer

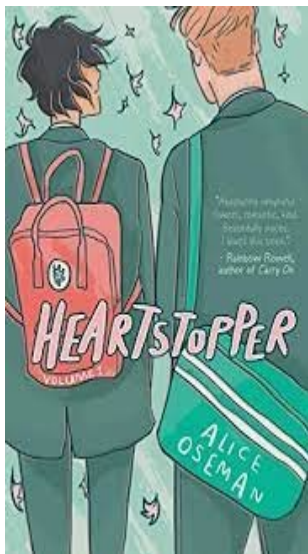
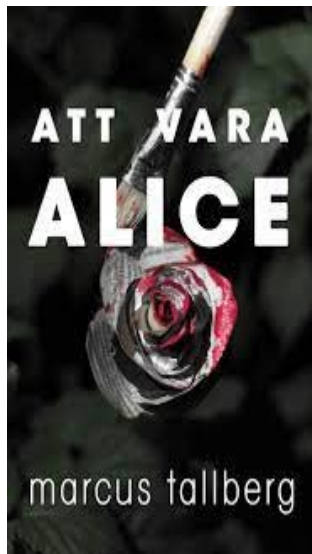
“Varför måste alla dö? Pappa svarade att det som lever måste dö....Utan den - inget liv” - ur Vi skulle segla runt jorden.

Sexualitet, samtycke och relationer

Hur gör Mira och Julia för att ta reda på om den andra vill? - ur lärarhandledningen till Våga längta

Lärarhandledning
+ 4 böcker

Samtal och frågor att fundera över

Vad behöver jag för att våga ha svåra samtal i klassrummet?

Hur kan våra elever få tillgång till mångfald av texter?

Hur kan jag organisera undervisningen så att alla elever får möjligheter att komma till tals?

Vad gör jag med de elever som oftast inte kan eller vill delta i textsamtalen?

Vad kan det bero på?

Hur kan vi bemöta intolerans med en empatisk nyfikenhet?

Tack för idag!

Kontaktuppgifter:

petra.l.andersson@grundskola.goteborg.se

cecilia.lind@grundskola.goteborg.se

